

Vrienden maken buiten je eigen bubbel

Evaluatie proeftuin friend4friend: opbrengsten
voor de deelnemers en werkzame elementen voor
de organisatie

Anita Roodenburg MSW
1-2-2021

Vrienden maken buiten je eigen bubbel

Evaluatie proeftuin friend4friend: opbrengsten voor de deelnemers en werkzame elementen voor de organisatie

Auteur: Anita Roodenburg

Eindredactie: Jolanda Verhaart

Fotografie: Arjan Broek

Vormgeving: Baba Anousch Ontwerpers, Amsterdam
2021 Hogeschool Inholland

Friend4friend is een initiatief van OSMA in het kader van het Actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd.

OSMA

In samenwerking met Raad van Kerken Nederland, Stichting De Kim, Netwerk DAK, Platform Vluchtelingen Haarlemmermeer en Hogeschool Inholland, Lectoraat Empowerment en Professionalisering en Kennisplatform Sociaal Domein Noord-Holland, Inholland.

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij financiering van het Actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd, een programma van ZonMw.

Voorwoord

Friend4friend is ontstaan vanuit het idee dat om echt iets te veranderen voor jongeren in een kwetsbare positie niet alleen het individu moet veranderen, maar ook de omgeving. Integratie is een tweezijdig proces. Dit idee is uitgewerkt in het project friend4friend.

Friend4friend koppelt jonge Nederlanders en jonge statushouders in de leeftijd van zestien tot zevenentwintig jaar. Zij trekken in duo's, drie- of viertallen een halfjaar lang intensief met elkaar op en gaan samen vrijwilligerswerk doen. De jongeren hebben wekelijks met elkaar contact en gaan daarnaast samen iets doen voor een ander of de samenleving. Jongeren groeien naar volwassenheid door vrienden te maken buiten de eigen bubbel.

Met financiering vanuit het Actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd van ZonMw is friend4friend op 1 september 2019 gestart met een proeftuin in Amstelveen/Aalsmeer en een in de gemeente Haarlemmermeer. In totaal hebben tweeënzestig jongeren meegedaan aan deze proeftuinen. De vraag is dan altijd: werkt wat is bedacht ook in de praktijk? Wordt wat is bedoeld ook ervaren door de jongeren die deelnemen aan het project? Leidt het tot betere kansen voor jongeren en is het voor hen een leerzame ervaring? En tot slot: wat moet nog beter worden om een nog positiever effect te krijgen voor jongeren en de samenleving? Voor een antwoord op deze vragen is het belangrijk dat onderzoek wordt gedaan.

Toen we in het eerste contact met Lilian Linders, lector van het Lectoraat Empowerment en Professionalisering van de Hogeschool Inholland, het project aan haar voorlegden was zij direct enthousiast. Het sloot naadloos aan bij de visie van het lectoraat op empowerment, waarbij het gaat over het vergroten van kansen van het individu en een versterking van de samenleving in de wisselwerking tussen individu en omgeving. Het onderzoek werd opgenomen in de onderzoeksagenda van het lectoraat. Anita Roodenburg voerde het onderzoek uit. Zij luisterde naar wat jongeren haar tijdens de groepsbijeenkomsten, interviews en in de eindevaluaties vertelden. Het eindverslag van dit onderzoek ligt nu voor u. U kunt zelf bepalen of friend4friend erin geslaagd is om het oorspronkelijke idee om te zetten in de praktijk.

Ik wil hierbij lector Lilian Linders en de medewerkers van lectoraat Empowerment en Professionalisering bedanken voor hun steun. Anita Roodenburg voor het verzamelen en analyseren van de verhalen en het samenbrengen van dit alles in dit onderzoeksverslag.

Ik wil op deze plek tevens het bestuur van de Oecumenische Stichting voor Maatschappelijke Activeringswerk in Noord-Holland (OSMA) en de leden van het Oecumenisch Platform Noord-Holland (OPNH) bedanken voor de verantwoordelijkheid die zij voor dit project hebben willen nemen. Verder noem ik hier Ewoud Holsappel en Sofie Blaisse, die de uitvoering van de proeftuin friend4friend voor hun rekening namen en zonder dat er al een uitgewerkt plan was de aanpak in de praktijk ontwikkelden. Tot slot wil ik hier ook de jongeren bedanken die deelnamen aan friend4friend en hun verhaal met ons deelden.

Friend4friend gaat door. Meer informatie vindt u hierover op de website www.friend4friend.nl. Ook het onderzoek en de samenwerking met Inholland zetten we voort, waarbij we voortbouwen op de bevindingen in dit onderzoek.

Kor Berghuis, beleidsadviseur OSMA en projectleider friend4friend

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	5
1. Context van het onderzoek	7
1.1 Organisatie van friend4friend	7
1.2 Theoretische uitgangspunten	7
1.2.1 Wederkerigheid	7
1.2.2 Versterking veerkracht door sociale steun	8
1.3 Methodische uitgangspunten: maatjesprojecten	8
2. Werving, matching en begeleiding	10
2.1 Werving	10
2.2 Matching	11
2.3 Begeleiding	12
2.4 Aanpassingen in verband met de coronamaatregelen	13
2.5 Conclusie	14
3. Ervaringen van deelnemers met friend4friend	16
3.1 Motivatie om deel te nemen	16
3.2 Ervaringen van deelnemers	20
3.3 Samen vrijwilligerswerk doen	20
3.4 Betekenisvolle momenten	21
3.5 Online ervaringen	22
3.6 Vervolgcontacten van deelnemers	22
3.7 Verbetersuggesties vanuit de jongeren	22
3.8 Conclusie	22
4. De meerwaarde van friend4friend	24
4.1 Ontmoeting	24
4.2 Talentontwikkeling	24
4.3 Maatschappelijke impact	24
4.4 Gelijkwaardigheid en wederkerigheid	24
4.5 De bijdrage aan de ontwikkeling van veerkracht	25
4.6 Werkzame elementen bij werving, matching en begeleiding	25
4.7 Conclusie	25
4.8 Aanbevelingen	26
Literatuur	27
Bijlage 1: Organisaties waarmee contact is gelegd	28
Bijlage 2: Eindevaluatieformulier deelnemers friend4friend	32

Inleiding

Friend4friend is een proeftuin in het kader van het Actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd van ZonMw. In het regeerakkoord van het kabinet Rutte III hebben de regeringspartijen afgesproken dat ze een Maatschappelijke Diensttijd (MDT) voor jongeren invoeren. Aan ZonMw is gevraagd om in proeftuinen te experimenteren met de organisatie en uitvoering van de MDT. In september 2019, maart 2019 en september 2019 startten in totaal 87 proeftuinen. Dit heeft geleid tot een ontwerp Maatschappelijke Diensttijd. In dit ontwerp is onder andere vastgelegd aan welke eisen een MDT-project moet voldoen. Op 1 maart 2020 startte de Maatschappelijke Diensttijd officieel. Friend4friend is één van de proeftuinen die in maart 2019 startten.

Met de MDT investeert het kabinet in de talenten en inzet van jongeren die vrijwillig iets doen voor een ander of de samenleving. Tegelijkertijd wordt hiermee aan jongeren een kans gegeven om hun talenten te ontdekken, van betekenis te zijn, nieuwe mensen te ontmoeten en keuzes te maken voor de toekomst. De achterliggende gedachte is dat MDT de bijdrage van jongeren aan de samenleving vergroot en dat daarmee de samenleving als geheel sterker wordt (ZonMw, 2018). Binnen deze ambitie zijn drie kernbegrippen van belang, namelijk talentontwikkeling, ontmoeting en maatschappelijke impact (Rutgers, Van der Streege & Gommans, 2020). Met talentontwikkeling ontwikkelen jongeren vaardigheden en vergroten zij hun zelfvertrouwen. Ontmoeting is erop gericht dat jongeren met verschillende achtergronden en leeftijden met elkaar in contact komen. Maatschappelijke impact impliceert enerzijds iets doen voor anderen en de samenleving, anderzijds gaat het om de uitwerking van de activiteiten op breder maatschappelijk niveau, zoals sociale cohesie.

Deze rapportage is de neerslag van het praktijkonderzoek uitgevoerd vanuit het lectoraat Empowerment en Professionalisering van Hogeschool Inholland. Centraal staan de opbrengsten van het project voor de deelnemers en de werkzame factoren vanuit de organisatie. Het belang van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds draagt het bij aan interne kennisvermeerdering voor friend4friend voor vervolgprijzen. Anderzijds is het een verantwoording aan

de subsidieverstrekker en levert het informatie voor de doorontwikkeling van de MDT in het algemeen. ZonMw voert een grootschalig, kwantitatief onderzoek uit bij alle proeftuinen. Naast het onderzoek van ZonMw gaat dit kwalitatieve evaluatieonderzoek dieper in op de specifieke aard van friend4friend en de ervaringen van de deelnemers.

Vraagstelling

Voor het onderzoek is deze onderzoeksvraag met twee deelvragen geformuleerd:

Welke meerwaarde heeft friend4friend als proeftuin maatschappelijke diensttijd voor jongeren en wat zijn de werkzame elementen vanuit de organisatie die daaraan bijdragen?

Deelvraag 1

Welke benaderings- en begeleidingswijzen van deelnemers voor friend4friend zijn succesvol?

Deelvraag 2

Hoe ervaren jongeren de deelname aan het project friend4friend?

Aanpak onderzoek

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is de onderzoeker aanwezig geweest bij vijf groepsbijeenkomsten van friend4friend, waarvan één online evaluatiebijeenkomst en één interactieve theatervoorstelling. Er hebben zes interviews plaatsgevonden, twee met de regiocoördinatoren en vier met deelnemers. Twee interviews zijn face to face afgenomen, drie online en één telefonisch. Van alle bijeenkomsten en gesprekken zijn verslagen gemaakt. Dit rapport is tot stand gekomen op basis van de analyse van al het onderzoeksmateriaal, inclusief zestien evaluatieformulieren ingevuld door de deelnemende jongeren bij de afsluiting van het traject.

Aanpassingen in verband met coronamaatregelen

Medio maart zijn er landelijke maatregelen ingegaan ter voorkoming van de verspreiding van het coronavirus. Voor friend4friend betekende dit dat een groot deel van het vrijwilligerswerk werd stilgelegd. Als alternatief is gestart met een online taalbuddypro-

ject. De meeste deelnemers hebben online contact gehouden, onderling, met de coördinatoren en soms ook met de vrijwilligersorganisatie.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 staan de doelstelling en de werkwijzen van friend4fried beschreven. Hoofdstuk 2 en 3 geven respectievelijk antwoord op de deelvragen één en twee. Hoofdstuk 4 omvat de beantwoording van de hoofdvraag, de conclusie en de aanbevelingen voor de toekomst.

Daar waar over alle deelnemers van friend4friend gesproken wordt, is gebruikgemaakt van de termen deelnemers en jongeren. Bij onderscheid tussen de verschillende groepen deelnemers zijn de benamingen Nederlandse jongeren en jonge statushouders gebruikt. Om de relatie van de deelnemers tot elkaar te beschrijven, is de term buddy gebruikt.

1. Context van het onderzoek

Voorafgaand aan de beschrijving van de resultaten van het onderzoek zijn in dit hoofdstuk de organisatorische context en de theoretische en methodische uitgangspunten beschreven.

1.1. Organisatie van friend4friend

Friend4friend is een initiatief van de Oecumenische Stichting voor Maatschappelijk Activeringswerk (OSMA) in Noord-Holland. OSMA heeft als doel de maatschappelijke betrokkenheid van de kerkleden te bevorderen, zo mogelijk leidend tot een grotere en bredere inzet van de kerkleden voor mensen die een extra steuntje in de rug nodig hebben. OSMA doet dit door kerken en kerkleden te ondersteunen bij het ontwikkelen en uitvoeren van oecumenisch-diaconale projecten (Oecumenisch Platform NH, 2020). Samenwerkingspartners zijn:

- Stichting De Kim, een katholieke organisatie voor maatschappelijke activering werkzaam in de provincies Flevoland, Utrecht en Gelderland. Stichting De Kim heeft ervaring met de uitvoering van matjesprojecten voor vluchtelingen
- Raad van Kerken Nederland, een samenwerkingsverband van achttien kerken. De kerken voeren lokaal en regionaal beleid uit om kwetsbare groepen te ondersteunen. Verschillende kerken zijn ook vindplaats voor potentiële deelnemers.
- Netwerk Dak, een bundeling van achtennegentig organisaties van inloophuizen, buurtpastoraten en drugs- en straatpastoraten met locaties verspreid over Nederland.
- Platform Vluchtelingen Haarlemmermeer, waar ook moslimorganisaties aan verbonden zijn.
- Lectoraat Empowerment en Professionalisering van Hogeschool Inholland. Het lectoraat voert het evaluatieonderzoek van friend4friend uit en is partner bij de doorontwikkeling hiervan.

De doelstelling van friend4friend is om Nederlandse jongeren en jonge statushouders met elkaar in contact te brengen en hen samen van betekenis te laten zijn voor de samenleving. Dit is gerealiseerd door koppels van een Nederlandse jongere en een jonge statushouder in staat te stellen samen vrijwilligerswerk te verrichten. Friend4friend is daarbij faciliterend, de organisatie koppelt de jongeren en helpt bij het zoeken naar geschikt vrijwilligerswerk. Friend4friend richt zich op jongeren tussen de zestien en zeventwintig jaar oud. Het vrijwilligerswerk bedraagt gemiddeld vier uur per week voor een periode van

zes maanden tot een jaar, met een minimum van tachtig uur. Nieuwe jonge statushouders maken zo de opstap naar integratie in de Nederlandse samenleving. Zij kunnen de Nederlandse taal oefenen en in contact komen met Nederlandse jongeren en Nederlandse organisaties. De Nederlandse jongeren leren over het land van herkomst van de statushouder, mogelijk ook de taal en de gewoonten. Voor beide groepen geldt dat zij hun horizon verbreden, ze komen in contact met mensen die zij in hun dagelijks leven niet zo snel tegenkomen.

Naast de activiteiten per koppel zijn er groepsbijeenkomsten voor deelnemers onderling en netwerkbijeenkomsten met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en andere belangstellenden. Er zijn twee projecten, één in Amstelveen en Aalsmeer en één in de Haarlemmermeer. Per regio is er een coördinator. Het uitgangspunt is om in totaal tachtig jongeren bij friend4friend te betrekken, veertig Nederlandse jongeren en veertig nieuwkomers. Uiteindelijk zijn er vijfenzeventig jongeren geworven en hebben tweeënzestig deelnemers deelgenomen aan friend4friend. Daarnaast zijn er momenteel nog acht deelnemers bezig met de maatschappelijke diensttijd.

In verband met de maatregelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, zijn sommige trajecten voortijdig gestopt. De meeste jongeren hebben wel online contact met elkaar gehouden en zijn op een aangepaste manier verdergegaan met friend4friend.

1.2. Theoretische uitgangspunten

Friend4Friend baseert zich op uitgangspunten van wederkerigheid en de sociaalecologische benadering van veerkracht.

1.2.1. Wederkerigheid

Een belangrijk uitgangspunt van friend4friend is dat de jongeren op basis van gelijkwaardigheid met elkaar omgaan en dat zij het gevoel hebben er voor elkaar te zijn – op basis van wederkerigheid. Bij wederkerige relaties zijn beide partijen van even-

veel betekenis. Uit onderzoek blijkt dat de verbondenheid sterker is als de relatie niet van één kant komt. Mensen willen iets terug doen, en vooral nuttig zijn. Een wederkerige relatie lijkt het welbevinden van mensen te vergroten (Komter 2003). Komter omschrijft wederkerigheid als de wederzijdse uitwisseling van materiële en immateriële steun, informatie en diensten. Wederkerigheid impliceert volgens haar de erkenning van de ander als potentiële bondgenoot. Erkenning betekent niet alleen respect voor de ander, maar ook erkenning van onderlinge afhankelijkheid. Belangrijk bij wederkerigheid is dat de wederdienst ongeveer in evenwicht is met de oorspronkelijke dienst. Wederkerigheid kan gelijkvormig en ongelijkvormig zijn. Bij gelijkvormigheid zijn de uitgewisselde diensten identiek. Bij ongelijkvormigheid zijn de diensten verschillend, maar de waarde van de uitgewisselde diensten is gelijkwaardig (Bulmer in Linders, 2010).

Bij friend4friend wordt zowel de gelijkvormige als ongelijkvormige wederkerigheid nagestreefd. Gelijkvormig omdat de beide deelnemers van een koppel samen hetzelfde vrijwilligerswerk doen. Ongelijkvormig in de zin dat de Nederlandse jongere meer kennis heeft van de Nederlandse taal en samenleving en de nieuwkomer daarbij kan helpen. De nieuwkomer kan helpen de horizon van de Nederlandse deelnemer te verbreden.

1.2.2. Versterking veerkracht door sociale steun

‘Veerkracht is het vermogen van een mens of een systeem om een goed bestaan te leiden en zich ondanks moeilijke leefomstandigheden positief te ontwikkelen, op een sociaal aanvaardbare wijze’ (Vanistendael in Van Regenmortel, 2008). Zo geformuleerd kan veerkracht opgevat worden als een persoonlijkheidskenmerk. Hoogleraar Social Work en invloedrijk onderzoeker op het gebied van veerkracht Michael Ungar stelt echter dat veerkracht niet zozeer een persoonlijkheidskenmerk is, maar dat het groeit door interactie tussen personen in families, werk, opleiding en in de gemeenschap. Uit onderzoek blijkt dat een positieve ervaring met een instantie ervoor zorgt dat jongeren zich gewaardeerd voelen, dat ze voelen dat er naar ze geluisterd wordt, en dat ze invloed hebben op de situatie waarin ze zich bevinden. Deze voorwaarden maken de kans groter dat veerkrachtprocessen in werking worden gesteld, zoals een (geloofs) overtuiging, verbinding voelen met de omgeving en de gemeenschap, waardevolle vrienden van eigen leeftijd hebben en praktische en sociale vaardigheden ontwikkelen (Ungar, Liebenberg, Armstrong, Dudding & Van de Vijver, 2013).

Ungar onderscheidt zeven factoren die een positieve invloed hebben op veerkracht:

1. toegang hebben tot een gemeenschap die tot steun is;
  2. een gewenste persoonlijke identiteit ontwikkelen;
  3. kracht en controle ervaren;
  4. sociale rechtvaardigheid voelen;
  5. toegang tot materiële bronnen hebben;
  6. cohesie met anderen ervaren;
  7. hechten aan culturele tradities.
- (De Senerpoint Domis, Richards, Stuurman & Broerssen, 2015)

De aanpak van friend4friend is erop gericht de ontwikkeling van de jongeren op deze zeven gebieden te bevorderen.

1.3. Methodische uitgangspunten: maatjesprojecten

Bij friend4friend worden leeftijdsgenoten met een verschillende achtergrond met elkaar in contact gebracht. De werkwijze is gebaseerd op uitgangspunten van maatjesprojecten (Van der Tier & Potting, 2015). Het principe van een maatjesproject is dat getrainde vrijwilligers (het maatje) een-op-een gekoppeld worden aan mensen met een ondersteuningsvraag die gerelateerd is aan het krijgen van sociaal contact of netwerkuitbreiding, perspectiefverbetering, geaccepteerd worden of het verkrijgen van sociale steun. Een maatjesproject heeft tot doel sociale uitsluiting van mensen in een kwetsbare positie in de samenleving te voorkomen en de hulpvrager te stimuleren en uit te dagen om een veranderingsproces aan te gaan (Van der Tier & Potting, 2015: pp 26.). Een maatjesproject is dus een kunstmatige nabootsing van een uit zichzelf ontstane ondersteuningsrelatie, omdat de vrijwilliger en de hulpvrager als twee vreemden aan elkaar gekoppeld worden door een derde partij. Op deze manier worden verbindingen gelegd die in onze gesegregeerde samenleving niet spontaan ontstaan (Cavell, Meeham, Heffer & Holliday in Van der Tier & Potting, 2015).

In het onderzoeksrapport ‘Maatje voor iedereen?’ wordt onderscheid gemaakt tussen drie type maatjesprojecten: maatje als coach, maatje als mentor en maatje als bondgenoot (Van der Tier & Potting, 2015). Bij een ‘maatje als coach’ stimuleert het maatje de hulpvrager om een veranderingsproces aan te gaan. Dat kan gaan om een gedrags- of mentaliteitsverandering of om het aanleren van nieuwe vaardigheden. De werkwijze van de ‘maatje als mentor’ is hieraan vergelijkbaar. Een belangrijk verschil is dat dit maatje

vanuit senioriteit een voorbeeldfunctie heeft voor de hulpvrager. Het maatje probeert vanuit deze positie kennis en inzichten over te dragen op de hulpvrager en deze te stimuleren en motiveren. Bij het 'maatje als bondgenoot' staan de relatie en het contact tussen het maatje en de hulpvrager centraal. Het gaat daarbij minder om kennisoverdracht of het stimuleren van veranderingsprocessen, dan om het tegengaan van sociale uitsluiting van mensen in een kwetsbare positie. De ondersteuningsrelatie neigt naar een gelijkwaardige relatie, waarin de focus ligt op de mate waarin beide partijen er voldoening uithalen. Voorbeelden van het 'maatje als bondgenoot' zijn projecten waarbij mensen met een gemiddelde intelligentie optrekken met mensen met een verstandelijke beperking en maatjesprojecten tussen oorspronkelijke Nederlanders en nieuwkomers.

Friend4friend sluit het meest aan bij het type 'maatje als bondgenoot', waarbij de nadruk ligt op de relationele aspecten en gelijkwaardigheid. Tegelijkertijd onderscheidt friend4friend zich ook omdat er is geen sprake van een maatje en een hulpvrager. Bij friend4friend wordt de hulpverleningsrelatie ingeruild voor partnerschap. Bij het vrijwilligerswerk gaan de deelnemers als gelijkwaardige partners - buddy's - aan de slag.

2. Werving, matching en begeleiding

In dit hoofdstuk staan de faciliterende activiteiten vanuit friend4friend voor de deelnemers en de effecten daarvan centraal.

2.1. Werving

De coördinatoren van friend4friend zijn gestart met het opbouwen van een netwerk om jongeren en vrijwilligersplekken in de regio's te werven. Door de contacten van OSMA met lokale kerken en personen waren er al contacten met levensbeschouwelijke organisaties en vrijwilligersorganisaties. Dit netwerk is verder uitgebreid door het geven van presentaties en deelname aan netwerkbijeenkomsten van sociaal professionals en vrijwilligers in de gemeenten. Tevens zijn de coördinatoren bij onderwijsinstellingen geweest om informatie te geven over friend4friend. Uit deze activiteiten zijn contacten voortgekomen met sleutelpersonen van organisaties voor zowel de werving van deelnemers als het acquireren van vrijwilligersplekken. Sommige organisaties, zoals brede welzijnsorganisaties en vrijwilligerscentrales, zijn vindplaats voor zowel Nederlandse deelnemers, statushouders als vrijwilligersplaatsen. Hoewel niet met alle organisaties de beoogde samenwerking tot stand is gekomen, is door de werving op veel fronten een breed en divers netwerk ontstaan. Bijlage 1 geeft een overzicht van organisaties waarmee contact is gelegd.

Het brede netwerk heeft bijgedragen aan de diversiteit van de deelnemersgroep. Wat betreft opleiding varieert het niveau van zonder startkwalificatie voor de arbeidsmarkt tot universitair niveau. Statushouders komen uit alle windstreken en ook de Nederlandse deelnemers hebben verschillende achtergronden. Zo is een Nederlandse deelnemer zelf in een asielzoekerscentrum geboren, een andere deelnemer is een tweede generatie migrant en een derde deelnemer heeft een vader met een Estlandse en een moeder met een Duitse achtergrond. De leerlingen van de Internationale School hebben weliswaar niet de Nederlandse nationaliteit, maar zijn binnen friend4friend wel actief voor statushouders. De diversiteit sluit aan bij de doelstelling om mensen met verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen. De diversiteit gaat daarbij verder dan de verschillen in land van herkomst.

Vindplaatsen jongeren

Belangrijke vindplaatsen voor de jongeren zijn het welzijnswerk, zoals het jongerenwerk in Aalsmeer; kerkelijke organisaties, waaronder migrantenkerken en kerkkoren; gemeentelijke diensten, met name het Werkplein waar mensen zonder werk of opleiding bemiddeld worden naar (vrijwilligers)werk. Bij het Werkplein worden de activiteiten van friend4friend als mogelijkheid gegeven, maar niet verplicht gesteld in het kader van de Participatiewet. Op deze manier is de vrijwilligheid gewaarborgd.

De contacten met klantmanagers van Werkplein verschillen per gemeente. In één gemeente stellen de ambtenaren zich heel actief op, bijvoorbeeld door met potentiële kandidaten mee te gaan naar bijeenkomsten van friend4friend, terwijl bij een andere gemeente de contacten niet van de grond komen. De bereidheid tot samenwerking lijkt af te hangen van de cultuur binnen de organisatie en de houding van de individuele klantmanagers. Mogelijk geldt dit ook voor andere organisaties, gezien het feit dat bij sommige de samenwerking succesvol tot stand kwam en bij andere minder. Via de ambtenaren die zich actief opstellen ten opzichte van friend4friend, zijn meerdere deelnemers aangemeld. Aanmeldingen via de gemeente dragen bij aan de diversiteit van deelnemers van friend4friend omdat het veelal gaat om jongeren met weinig perspectief op werk, en soms ook zonder startkwalificatie voor de arbeidsmarkt.

Specifieke vindplaatsen voor jonge statushouders

Belangrijke organisaties voor de werving van statushouders zijn Vluchtelingenwerk en het Taalhuis. Bij het Taalhuis ondersteunen vrijwilligers nieuwkomers bij het leren van de Nederlandse taal. Dit zijn echter vooral oudere vrijwilligers. De organisatie verwijst graag naar friend4friend omdat zij de meerwaarde zien van het optrekken van jonge statushouders met leeftijdsgenoten, denk aan gemeenschappelijke interesses en mogelijkheden tot identificatie. De gerichte werving bij organisaties gericht op statushouders en vluchtelingen is dus succesvol gebleken.

Specifieke vindplaatsen voor Nederlandse jongeren

De vindplaatsen voor jonge statushouders zoals hierboven beschreven, richten zich op de doelgroep van friend4friend. Voor de doelgroep van de Nederlandse jongeren, bestaan dergelijke organisaties niet. Dit maakt de zoektocht naar Nederlandse jongeren complexer. Friend4friend heeft zich wel kenbaar gemaakt bij algemene organisaties als het vrijwilligersplatform 'Haarlemmermeer' en 'Amstelveen voor elkaar' waar vraag en aanbod van vrijwilligerswerk gekoppeld worden. Ten minste één Nederlandse deelnemer heeft zich via 'Amstelveen voor elkaar' opgegeven. De coördinatoren hebben verder samenwerking gezocht met onderwijsinstellingen om studenten te werven in het kader van (verplichte) maatschappelijke activiteiten of stages. Het gaat daarbij echter niet om volledig vrijwilligerswerk, er zijn immers studiepunten aan verbonden en bij stages ook opdrachten. De activiteiten passen wel bij projecten en stages van verschillende opleidingen.

De positie van studenten die betrokken zijn bij friend4friend in het kader van hun opleiding, is een aandachtspunt. Bij hun motivatie voor deelname aan het project, speelt – naast andere motivatie – ook de beloning in studiepunten mee. Dit zou van invloed kunnen zijn op de wijze van deelname aan friend4friend. Tevens kunnen er aanvullende opdrachten vanuit de opleiding zijn die niet geheel aansluiten bij de doelstelling. Het is belangrijk dit bespreekbaar te maken en wederzijdse verwachtingen uit te spreken.

De werving bij onderwijsinstellingen is wisselend succesvol. De stageactiviteiten zijn aan tijdsperiodes gebonden, hetgeen beperkend werkt. De enige mbo-stagiaire moest vanuit de opleiding stoppen omdat de aanlooptijd tot de matching met de vrijwilligersplek te lang duurde. Bij de werving op de hbo Social Work opleiding van Hogeschool Inholland was friend4friend iets te laat. De meeste studenten, die een maatschappelijke activiteit of stageplaats zochten, waren al voorzien. Uiteindelijk heeft één hbo-student deelgenomen aan friend4friend. In de loop van het project zijn de contacten met het Inholland Social Work structureler geworden en is friend4friend uitgenodigd om voorlichting te geven in lesgroepen en op een stagemarkt. Een opvallend contact is de Internationale School Amsterdam. De leerlingen zijn meestal niet van Nederlandse afkomst, maar binnen friend4friend zijn ze gericht op maatschappelijke activiteiten voor statushouders. In die zin hebben ze dezelfde rol als de Nederlandse deelnemers.

De contacten met onderwijsinstellingen vormen een mooie aanvulling op vindplaatsen voor Nederlandse jongeren. Met de structurele samenwerking met Inholland is er een blijvende bron voor Nederlandse deelnemers aangeboord.

Vindplaatsen vrijwilligerswerk

Bij het zoeken naar vrijwilligerswerk gaan de coördinatoren uit van de interesses van de deelnemers. Plekken zijn te vinden via de vrijwilligerscentrales en de verschillende netwerken en de deelnemers zelf. Vrijwilligerswerk is gevonden in de culturele sector; sport- en spelactiviteiten; sociale en maatschappelijke activiteiten (bijles geven); zorg (dagbesteding mensen met dementie en in een buurtkamer). Op deze manier is een breed aanbod van vrijwilligerswerk voor de deelnemers ontstaan.

Wervingsmethoden

De coördinatoren geven aan dat de een-op-eencontacten de basis vormen voor de werving. Dit geldt zowel voor de contacten met de sleutelpersonen van organisaties, aspirant-deelnemers als via via contacten. Een voorbeeld van via via contacten is een gesprek met een koorlid wiens dochter deelnemer werd van friend4friend. Later in het project was er ook een sneeuwbaaleffect waarneembaar, in de zin dat er zowel via de contacten als via deelnemers nieuwe jongeren bijkwamen.

Verder is gebruikgemaakt van sociale media en flyers. Deze media hebben ondersteunend gewerkt, zij attendeerden mensen op friend4friend en aspirant-deelnemers konden de informatie nog eens nalezen. De (naams)bekendheid leidde ertoe dat dat friend4friend in de loop van het traject vaker door organisaties benaderd werd die vrijwilligers voor activiteiten zochten of die deelnemers wilden aanmelden. De persoonlijke en daardoor intensieve wijze van werving heeft, naast nieuwe deelnemers, ook zodanige samenwerkingsrelaties opgeleverd dat organisaties nu zelf contact opnemen met friend4friend.

2.2. Matching

Bij friend4friend is sprake van een 'dubbele match'. De eerste match is de matching van de deelnemers onderling. De tweede match is de match van het koppel met het vrijwilligerswerk.

Matching deelnemers onderling

De coördinatoren maken kennis met de kandidaten en vragen naar hun (leer) wensen. Vervolgens koppelen ze de kandidaten. Bij de matching zijn gemeenschappelijke interesses, leerwensen en leeftijd

belangrijke factoren. Regelmatig wordt de voorkeur voor een partner van hetzelfde geslacht uitgesproken, ook hier houden de coördinatoren rekening mee. De keuzevrijheid van de matching is afhankelijk van het aantal potentiële kandidaten. Bij aanvang van het project waren dat er nog niet zoveel. In de startperiode zijn er matches afgebroken omdat de kandidaten het toch te druk bleken te hebben met werk of kinderen, of dat er andere complicerende factoren als kinderopvang en vervoer een rol speelden.

Na de match tussen de jonge statushouder en de jonge Nederlander is er een periode van enkele weken waarin het koppel de tijd krijgt elkaar beter te leren kennen. Om in deze periode samen een activiteit te ondernemen krijgen zij samen een budget van vijftig euro. Na de eerste kennismaking wordt in een driegesprek met de coördinator de koppeling al dan niet definitief gemaakt. De kennismakingsactiviteit blijkt als een persoonlijk start een goede basis voor het contact en de samenwerking binnen het koppel te zijn.

Matching vrijwilligerswerk

Afhankelijk van de situatie doen de coördinatoren voorstellen voor vrijwilligerswerk of gaan ze uit van activiteiten die (Nederlandse) deelnemers zelf al op vrijwillige basis doen. In het geval van een voorstel van de coördinator, brengt deze de deelnemers in contact met de vrijwilligersorganisatie. In het geval van reeds bestaande contacten bij een vrijwilligersorganisatie leggen de deelnemers samen met de coördinator de verbinding met friend4friend.

Opvallend is dat er vrijwilligerswerk is dat aansluit bij de interesses en kwaliteiten van de deelnemers én vrijwilligerswerk dat gericht is op het vergroten van het netwerk en het ontwikkelen van nieuwe kwaliteiten. Een voorbeeld van de eerste categorie is het organiseren van sportactiviteiten voor kinderen door deelnemers die al actief sporten. Een voorbeeld van de tweede categorie is activiteiten doen met mensen met dementie. Dit onderscheid is niet door de coördinatoren of deelnemers benoemd. Hier liggen mogelijkheden om gericht met de keuze van het vrijwilligerswerk om te gaan, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk te zoeken in de richting waar deelnemers in de toekomst zouden willen werken. Op deze manier kan de drempel tot betaald werk verlaagd worden.

2.3. Begeleiding

Begeleiding bij het vrijwilligerswerk

Op de werkvloer krijgen deelnemers begeleiding vanuit de deelnemende organisaties. De aanvullende begeleiding van de coördinator van friend4friend is afhankelijk van de zelfstandigheid van de deelnemers. Wel bezoekt de coördinator de vrijwilligersactiviteit standaard na vier á vijf weken. Bij één organisatie kwam het vrijwilligerswerk niet van de grond omdat er onvoldoende begeleiding aanwezig was. Deze situatie was voor de deelnemers te onduidelijk om te kunnen functioneren. Zij koppelden hun ervaring terug naar de coördinator van friend4friend, waarna in overleg een nieuwe vrijwilligersplaats werd gezocht en gevonden. De contacten tussen friend4friend en vrijwilligersorganisaties over de uitvoering van het vrijwilligerswerk zijn sterk verminderd door de maatregelen tijdens de coronapandemie. De planning is dit in een later stadium weer op te pakken.

Verdere begeleiding vanuit friend4friend

Naast de begeleiding per koppel, was er ook groepswijze begeleiding. In totaal zijn er vier groepsbijeenkomsten geweest, twee in Amstelveen en twee in Hoofddorp. Tijdens de groepsbijeenkomsten maken deelnemers kennis met elkaar, vertellen de deelnemers over hun ervaringen en vinden er workshops plaats, waaronder een vlogworkshop. Er is altijd een gemeenschappelijke maaltijd. De coördinator start met een verbindende activiteit en op tafel liggen kennismakings- en discussievragen om de gesprekken op gang te brengen. Veel gesprekken ontstaan echter spontaan. Verschillende deelnemers (voornamelijk statushouders) nemen introducés mee. Deelnemers zonder buddy nemen ook deel aan de groepsbijeenkomsten. De ervaringen met het vrijwilligerswerk en de leerwensen vormen geen apart thema op de bijeenkomst.

Voor eind maart 2020 was er per regio een groepsbijeenkomst gepland waar jongeren samen zouden gaan bowlen. In verband met corona zijn deze bijeenkomsten niet door gegaan. Op vrijdag 26 juni 2020 vond een online pubquiz plaats. In juni en november waren er online evaluatie- en reflectiebijeenkomsten – het zogenaamde jongerenpanel – waar deelnemers feedback geven op friend4friend en ideeën leveren voor de doorontwikkeling van het project.

Netwerkbijeenkomsten

Als netwerkbijeenkomst is in elke regio de interactieve theatervoorstelling *The Bright Side of Life* georganiseerd. Het onderwerp was het vluchtverhaal van Liberia naar Nederland van de acteur Bright O. Richards. Netwerkcontacten en deelnemers waren

uitgenodigd, maar ook gewoon publiek was welkom. Hiermee heeft friend4friend de verbinding met de regionale samenleving gelegd. In Amstelveen opende een wethouder de bijeenkomst. Er was een klantmanager met een client als potentiële deelnemer aanwezig en een vrijwilliger van het Taalhuis met een kandidaat. Een actieve statushouder bracht een jong Syrisch echtpaar mee dat net in Nederland was gearriveerd.

Voorafgaand aan de voorstelling werd aan de deelnemers van friend4friend gevraagd hun dromen te vertellen. Voorbeelden van dromen van statushouders zijn: taarten bakken voor mensen en de taal leren; chauffeur worden en de taal leren; projecten met groene energie realiseren; leraar worden op een basisschool en piano spelen. Een droom van een Nederlandse jongere: iets ondernemen voor de jeugd in Amsterdam-West. Twee leerlingen van de Internationale School droomden ervan iets structureels te doen voor vluchtelingen, bijvoorbeeld hen helpen bij het vinden van werk. Zij willen hiervoor de connecties van hun ouders inzetten.

Na de voorstelling is in het publiek gezocht naar mensen die de deelnemers kunnen helpen bij het verwezenlijken van hun dromen. Bij elke droom werd een helper gevonden. Deelnemers vonden de bijeenkomst waardevol, zowel het praten over hun dromen als de verbinding met het publiek (zie ook hoofdstuk 3).

Beloning

In de begroting van Friend4friend is een bedrag van 250 euro per jongere gereserveerd. Deelnemers aan friend4friend krijgen geen financiële vergoeding voor hun deelname. Een deel van dit bedrag is besteed aan de kennismakingsactiviteit van een koppel en de maaltijden tijdens de bijeenkomsten. Als beloning is er per deelnemer het 'Europees Certificaat voor Vrijwilligers' uitgereikt op een afsluitende bijeenkomst in elke regio. Met het certificaat kunnen deelnemers aantonen dat ze vrijwilligerswerk hebben gedaan. Het waren feestelijke bijeenkomsten met een maaltijd, een fotomoment en een persoonlijk woord van de coördinator voor elke deelnemer.

Afsluiting

Ter afsluiting vullen deelnemers een evaluatieformulier van friend4friend in (bijlage 2) en een digitale lijst van MDT. Bij de evaluatie zijn vragen van friend4friend over de ontwikkeling van de leerwensen van de deelnemers opgenomen.

Bevindingen van de deelnemers met de matching en begeleiding vanuit friend4friend

Naast de bovenstaande beschrijving en analyse van de activiteiten, geven de ervaringen van de deelnemers met de werving, matching en begeleiding vanuit friend4friend, een aanvullend beeld van de werkzame elementen van de benaderings- en voorbereidingswijzen van friend4friend. De deelnemers geven aan dat ze de begeleiding vanuit friend4friend als ondersteunend en informatief hebben ervaren. Bijvoorbeeld het meedenken over en meezoeken naar vrijwilligerswerk. De coördinatoren waren goed bereikbaar, namen initiatief, hielden contact over hoe het ging en communiceerden duidelijk. Ze waren enthousiast en betrokken, maar niet overdreven volgens de deelnemers. De begeleiding was informeel en er was ruimte om dilemma's te bespreken. De ruimte voor eigen initiatief en verantwoordelijkheid werd gewaardeerd, evenals de persoonlijke start.

'En nog een ding wat ik goed vind van friend4friend is dat jullie focussen op de kwaliteiten van de deelnemers en van daaruit helpen jullie ons ook om verder te groeien. Dat waardeer ik enorm, ik zie ook bij andere mensen dat jullie ze echt goed bij elkaar proberen te matchen.'

'Vriendelijk en ondersteunend. Ik vroeg niet veel hulp, maar jullie waren open en bereikbaar als het nodig was. Zowel offline en online.'

Een deelnemer vraagt zich af of de coördinator niet meer aandacht had moeten besteden aan de voorwaarden om vrijwilligerswerk te doen, zoals oppas en reiskostenvergoeding.

2.4. Aanpassingen in verband met de coronamaatregelen

Vrijwel alle vrijwilligerswerk is in maart 2020 gestopt. Deelnemers blijven wel contact houden, veelal telefonisch en via whatsapp. Vanuit friend4friend is een online taalbuddyproject gestart. Dit gebeurde ook als reactie op de oproep van het landelijk MDT-team '#ook dit is mdt' om te kijken wat de maatschappelijke diensttijd kan bijdragen aan het oplossen van problemen die ontstaan zijn door de coronacrisis. In het project gaat het om taal oefeningen, in eerste instantie voor de eigen deelnemers. Omdat het online

werken niet locatie gebonden is, werd het later ook landelijk opengesteld. Iedere week zijn door friend4friend taal oefeningen gemaakt en op de website gezet. Later werden de taal oefeningen aangevuld met een social challenge, zoals de opdracht om samen een kaart te sturen naar iemand in een verzorgingshuis of om iets lekkers brengen naar de burens. Ook krijgen de deelnemers inhoudelijke vragen waarover ze kunnen discussiëren. Eén deelnemer is geholpen met het schrijven van een sollicitatiebrief (hij is aangenomen).

De coördinatoren hebben zich flexibel en proactief opgesteld op het moment dat de voortgang van het project in gevaar kwam. Ze hebben daar het karakter van friend4friend weten te behouden. Het project is zo succesvol (zie ook hoofdstuk 3) dat friend4friend het online taal buddy project landelijk verder ontwikkelt. Het bindt weer andere deelnemers. Dit gebeurt naast de reguliere doorontwikkeling van friend4friend.

2.5. Conclusie

Werving

Door de contactlegging met organisaties met verschillende doelstellingen en doelgroepen is friend4friend erin geslaagd in beide regio's een breed en divers netwerk van partners voor de vindplaatsen van jongeren en vrijwilligerswerkplaatsen op te bouwen. Door de diversiteit van de organisaties is een breed netwerk ontstaan en zijn jongeren met uiteenlopende achtergronden betrokken geraakt bij friend4friend.

Dit is het startpunt van het realiseren van één van de kernbegrippen van de MDT: de ontmoeting van jongeren met diverse achtergronden. Bij friend4friend gaat het daarbij om verschillen in land van herkomst, opleidingsniveau, sociaal-economische achtergrond en levensbeschouwelijke achtergrond. De samenwerking met de hogeschool neemt een speciale positie in. Door de opgebouwde structurele samenwerking met de opleiding Social Work van Hogeschool In-holland is een instroom van Nederlandse deelnemers gewaarborgd. Tegelijkertijd zijn studenten die aan de activiteiten deelnemen in het kader van studiepunten echter geen echte vrijwilligers. Voor de ontwikkeling van het project is dit een aandachtspunt, want wat betekent dit voor de deelname aan friend4friend en de relaties tussen de buddy's? Het bespreken van wederzijdse verwachtingen is daarbij belangrijk.

De persoonlijke en intensieve manier van contactleggen heeft geresulteerd in (naams)bekendheid zodat organisaties en gemeenten naar friend4friend ver-

wijzen. Hiermee is een voorwaarde voor de aanwas van nieuwe deelnemers gewaarborgd. Voor de fase waarin het project zich nu bevindt, is dit een belangrijk resultaat. Aandachtspunt is wel dat de mate van succes van de samenwerking (gedeeltelijk) persoonsafhankelijk lijkt. Voor doorontwikkeling is het de uitdaging om de samenwerking structureler en meer op organisatieniveau te realiseren.

Matching

De onderlinge matching van deelnemers verloopt over het algemeen voorspoedig. De kennismakingsactiviteit wordt als prettig ervaren. Enkele matches kregen geen vervolg door tijdgebrek van de deelnemers of andere complicerende factoren. Bij de matches met de vrijwilligersorganisaties is duidelijkheid over de verwachtingen richting de deelnemers en de begeleiding vanuit de organisatie belangrijk. Bij een enkele match stopte het vrijwilligerswerk omdat de verwachtingen en de begeleiding te onduidelijk waren. Mogelijk kunnen de coördinatoren in de toekomst bij deze situaties van betekenis zijn.

Bij de matching met het vrijwilligerswerk kan voor deelnemers die daar behoefte aan hebben, gericht gewerkt worden aan het vergroten van kansen op betaald werk. Bijvoorbeeld door het vrijwilligerswerk te richten op het ontwikkelen van specifieke vaardigheden of in de sector te zoeken waarin mensen in de toekomst willen werken.

Begeleiding

De coördinatoren maken gebruik van verschillende begeleidingsvormen, individueel, per duo en groepsgewijs. Ze hebben daarbij oog voor de wensen van deelnemers en proberen daar zoveel mogelijk rekening mee te houden. Het geheel aan begeleidende activiteiten is succesvol, de deelnemers zijn er zeer tevreden over. De deelnemers waarderen de mate van betrokkenheid (persoonlijke benadering) en het evenwicht tussen sturing en ruimte voor eigen initiatief. In de communicatie lijkt de juiste toon getroffen te zijn.

Tijdens de groepsbijeenkomsten is er veel aandacht voor onderling contact. Wat opvalt is dat er minder aandacht was voor de leerwensen en het vrijwilligerswerk. De leerwensen werden geïnventariseerd bij de aanmelding en geëvalueerd bij de afsluiting. Het leren heeft daardoor veelal impliciet plaatsgevonden, terwijl het als onderdeel van de talentontwikkeling (ook tijdens het vrijwilligerswerk) wel een kernbegrip van de MDT is. Mogelijk kunnen in de toekomst de leerwensen en het vrijwilligerswerk meer expliciet gethematiseerd worden.

De netwerkbijeenkomst was voor de deelnemers een succes omdat ze gestimuleerd werden hun dromen uit te spreken en omdat ze in contact zijn gebracht met mensen die hen verder kunnen helpen. Mogelijk kan er meer aandacht besteed worden aan de voorwaardenscheppende zaken om het vrijwilligerswerk mogelijk te maken.

Coronamaatregelen

Bij de gedwongen stop van het vrijwilligerswerk door de coronamaatregelen hebben de coördinatoren zich flexibel getoond door snel een online taalbuddyproject te starten. Hierdoor konden de contacten tussen de deelnemers doorgaan. In dit online project werden zoveel mogelijk de aanpak en uitgangspunten van friend4friend verweven. Hiermee is het taalbuddyproject een aanvulling geworden op de activiteiten van friend4friend.

3. Ervaringen van deelnemers met friend4friend

Dit hoofdstuk geeft de ervaringen van de jongeren weer. Als context van de resultaten wordt hieronder gestart met de beschrijving van de motivatie om aan friend4friend deel te nemen.

3.1 Motivatie om deel te nemen

Alle bevroagde deelnemers zien de deelname aan friend4friend als mogelijkheid om in contact te komen met mensen die ze normaal gesproken niet zouden ontmoeten. Voor verschillende deelnemers speelt het krijgen van het 'Europese Certificaat voor Vrijwilligers' ten behoeve van hun cv een rol.

Specifieke motivatie van Nederlandse deelnemers

De Nederlandse jongeren noemen als verdere motivatie de verbreding van hun activiteiten, hun blik

verruimen door te leren over andere culturen en uit hun comfortzone treden, 'uit je eigen bubbel komen'. Ze willen begrip ontwikkelen voor de positie van nieuwkomers en iets betekenen voor anderen door bij te dragen aan hun ontwikkeling en aan het leren van de Nederlandse taal. Meer specifiek gericht op hun talentontwikkeling noemen Nederlandse deelnemers: begeleidingsvaardigheden, omgaan met onverwachte situaties, initiatief nemen in contact en communiceren met iemand die de taal niet goed spreekt.

Samen veel leerzaam plezier

L., een negentienjarige student psychologie, is via haar moeder op friend4friend geattendeerd. Ze wil graag iets naast haar opleiding doen, zowel uit belangstelling als om een toevoeging op haar cv. Het internationale karakter van friend4friend is voor haar een pré. S. is haar tweede buddy, zelf spreekt ze ook over partner. Voor de eerste buddy bleek deelname aan friend4friend uiteindelijk te ingewikkeld in verband met vervoer en oppas. S. is een aantal jaar ouder dan L. en heeft ook een kind. Vervoer en oppas zijn ook issues die bij S. spelen, ze is echter zo gemotiveerd dat ze daar oplossingen voor vindt. Als kennismakingsactiviteit hebben L. en S. een high tea gedaan.

Samen zijn L. en S. vrijwilligerswerk gaan doen bij de organisatie waar L. al actief was. Ze geven er les aan kinderen die zich in een achterstandspositie bevinden. S. is wiskundige en kan goed rekenbijles geven. Haar Nederlands is in ontwikkeling, maar wel voldoende om met jonge kinderen te communiceren en voor te lezen. L. vindt dat ze een ondersteunende rol heeft gespeeld bij het ontwikkelen van de taalvaardigheden van S.. Wat betreft initiatief nemen was het contact gelijkwaardig.

L. heeft veel van S. geleerd over diens cultuur. Deze Indische cultuur was toch heel anders dan ze zich had voorgesteld. Ook heeft L. uit de eerste hand gehoord hoe S. en haar man soms onvriendelijk bejegend worden. Opmerkingen in het openbaar vervoer als 'houd je kind eens stil' en 'zo doen we dat niet in Nederland'. Dit maakt bij L. meer indruk dan als ze zoiets in zijn algemeenheid hoort. L. vindt het belangrijk om andere denk- en zienswijzen te leren kennen, zeker in verband met haar studie en toekomstig beroep. De begeleidingsvaardigheden kunnen later van pas komen. Van het bijles geven heeft L. veel geleerd. Friend4friend heeft vreugde gegeven. L. is nieuwsgierig en is blij dat ze nieuwe dingen kan leren, het was ook heel gezellig, zowel met S. als in de groep.

Een mooie herinnering is het wekelijks telefonisch contact tijdens de eerste lockdown, waarin interessante gesprekken plaatsvonden. L. ervaaarde dat S. haar zelfvertrouwen toenam naarmate haar Nederlands beter werd en dat de discussies daardoor gelijkwaardiger werden. Zodra het weer mogelijk is, gaan S. en L. weer samen bijles geven. Dit als vervolg op friend4friend, want de maatschappelijke diensttijd zit erop voor hen, ze hebben beiden het certificaat ontvangen. L. vindt het prettig dat ze op deze manier contact houdt met S. en wil ook contact houden met friend4friend – ze doet de suggestie om LinkedIn daarvoor te gebruiken.

Specifieke motivatie van statushouders

Statushouders noemen als belangrijkste motivatie: het leren van Nederlandse taal en gewoonten, contacten met Nederlandse jongeren en toegang tot Nederlandse organisaties. Een statushouder vertelt:

'Ik wil mijn zelfvertrouwen in Nederland vergroten. Hoe ga ik om met mensen en verschillende situaties in een nieuw land als Nederland.'

Een deel van de statushouders zegt, evenals de Nederlandse deelnemers, de motivatie te hebben om iets voor anderen te betekenen, men noemt daarbij specifiek het vrijwilligerswerk. Verder willen statushouders leren om hulp te vragen en oplossingen vinden voor uitdagingen.

‘Friend4friend is de enige manier om jonge mensen te leren kennen’

M. (29) is nu vier jaar in Nederland. In Syrië heeft hij een technische opleiding op academisch niveau gevolgd. M. is via Vluchtelingenwerk in contact gekomen met friend4friend. Zijn belangrijkste motivatie is in contact komen met Nederlanders van zijn eigen leeftijd. Voor hem is aansluiten bij friend4friend de enige mogelijkheid hiervoor. Hij heeft de indruk dat Nederlanders bang zijn voor contacten met Syriërs. M.: ‘Friend4friend is de enige manier om jonge mensen te leren kennen ... we hebben jullie nodig.’

M. heeft aan meer projecten die gericht zijn op contacten tussen nieuwkomers en Nederlanders deelgenomen, bijvoorbeeld gemeenschappelijke maaltijden, maar de contacten daar waren eenmalig zodat het moeilijk was om een band met Nederlanders op te bouwen. Hij vindt het een meerwaarde van friend4friend dat de contacten ten minste een half jaar standhouden. De match met een partner van friend4friend is uiteindelijk niet gelukt. De buddy was (te) druk. Ook was hij bang om corona te krijgen en besloot daarom te stoppen met friend4friend.

M. is wel betrokken bij de activiteiten van friend4friend, hij bezoekt alle groepsbijeenkomsten, draagt bij aan de naamsbekendheid, neemt nieuwe mensen mee en vertaalt informatie naar het Arabisch. Hij spreekt verschillende talen en tolkt soms voor andere deelnemers. Over zijn Nederlands is hij onzeker, graag wil hij deze taal verbeteren. M. doet veel vrijwilligerswerk. Hij is lid van de klankbordgroep van Vluchtelingenwerk en heeft vanuit deze functie een adviserende rol naar de gemeente. Verder werkt hij mee aan online platform Refugenius waar vluchtelingen die niet mogen werken of studeren zich toch kunnen ontwikkelen.

M. kent de Arabische mensen in Amstelveen en doet soms vertalingen, ook in het kader van schuldhelpverlening. Hij wil graag verbindend zijn tussen de gemeente en asielzoekers, voor deze activiteit heeft hij visitekaartjes gemaakt. Soms geeft hij Arabische les aan Nederlanders, dit zou hij meer willen doen. Ook wil hij een organisatorische bijdrage leveren aan friend4friend. Een hoogtepunt van M. bij friend4friend was de gemeenschappelijke foto bij de uitreiking van de certificaten. Hij kan bijna niet wachten tot friend4friend weer offline van start gaat!

3.2 Ervaringen van deelnemers

Uit de evaluatieformulieren, de panelgesprekken en de interviews komen voornamelijk positieve ervaringen van deelnemers over friend4friend naar voren. Ze hebben gerealiseerd wat ze op basis van hun motivatie wilden bereiken. De deelnemers hebben elkaars cultuur leren kennen en ervaren dat als een verrijking. Nederlandse deelnemers ervaren het leren kennen van de gebruiken van andere culturen als waardevol. Ze worden verrast en vrolijk van gebruiken, bijvoorbeeld het zingen en dansen als er ergens op gewacht moet worden. Ze kunnen zich meer inleven in de positie van nieuwkomers, bijvoorbeeld hoe het is om in een vreemd land te komen en daar opnieuw een leven op te bouwen zonder zelfs de taal te kennen. Dat dwingt ook respect af:

‘Het maakt niet uit waar je bent, als je hard je best doet, kan je je aanpassen, dat is een inspirerend voorbeeld ..., dat zou ik dus ook kunnen, ook de taal.’

Nederlandse deelnemers vinden verder dat ze verschillende vaardigheden ontwikkeld hebben, begeleidingsvaardigheden en spreken in het openbaar (bij de interactieve theatervoorstelling).

Statushouders ervaren dat ze toegang hebben gekregen tot de Nederlandse samenleving, zowel in contact met de buddy, de groepsbijeenkomsten als in het vrijwilligerswerk. Wat betreft de contacten met Nederlandse jongeren vinden ze zowel de individuele contacten als de contacten in een groep belangrijk. De groepsactiviteiten bieden een oefensituatie voor de sociale omgang zoals die in Nederland gebruikelijk is. Een deelnemer vertelt:

‘Ik weet nu dat er in Nederland mensen wonen met een positief gevoel, ik kan mijn hart openstellen. Eerst zag ik alleen individualistische mensen, nu heb ik voor het eerst langer contact met een Nederlander. Ik kan nu meer open zijn naar andere mensen.’

3.3 Samen vrijwilligerswerk doen

Het vrijwilligerswerk heeft veelal in tweetallen plaatsgevonden. Door omstandigheden heeft een enkele keer maar één deelnemer van het koppel vrijwilligerswerk gedaan. Bijvoorbeeld door tijdgebrek in verband met opleiding en werk van de jonge statushouder. Er is een drietal gevormd waarin een leerling van de Internationale School hielp met de communicatie omdat hij, evenals de statushouder, Frans spreekt. Het plan was om met een groepje gemeenschappelijke voetbaltoernooien te organiseren, dit is echter door de coronamaatregelen niet doorgegaan.

Niet elke deelnemer is gekoppeld aan een buddy, maar wel actief voor friend4friend. Bijvoorbeeld als sparringpartner van de coördinator bij de werving en de organisatie van de bijeenkomsten. In sommige gevallen stopte het vrijwilligerswerk voortijdig of ging niet van start door de maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te voorkomen. Deze deelnemers missen het vrijwilligerswerk wel. Als alternatief heeft een Nederlandse deelnemer haar buddy mee naar haar werk in een winkel genomen. De buddy heeft daar geholpen. Veel deelnemers zijn voornemens om het vrijwilligerswerk weer op te pakken zodra dat mogelijk is.

Deelnemers geven aan vaardigheden ontwikkeld te hebben bij het vrijwilligerswerk: Begeleidingsvaardigheden (prioriteiten stellen, plannen, structuur aanbrengen); leren over mensen met dementie en daarbij leren oplossingen te bedenken voor onverwachte situaties; leren bijles geven en leren gastvrijheid leveren (in een ontmoetingscentrum). Deelnemers hebben het vrijwilligerswerk als waardevol ervaren:

‘Ik vind het waardevol dat we een bijdrage hebben kunnen leveren om kinderen/mensen die alleen zijn of het niet breed hebben door sport bij elkaar brengen. Maakt niet uit hoe goed je bent of welke spellen of sporten je doet, het samen actief zijn is het doel. Sporten verbindt.’

Begeleiding bij het vrijwilligerswerk

Met uitzondering van de eerdergenoemde vrijwilligersplek waar het vrijwilligerswerk niet van de grond is gekomen, zijn de deelnemers zeer te spreken over de begeleiding op de werkvloer. Belangrijk daarbij waren de duidelijke afspraken en duidelijkheid over de verwachtingen. Ze ervaren het meedenken, ruimte voor eigen initiatief, goed bereikbaar zijn voor vragen

(veelal door aanwezig te zijn) als positief. Deelnemers noemen verder het enthousiasme, het motiverende van begeleiders en hun betrokkenheid – wat blijkt uit het contact houden tijdens de periode dat het vrijwilligerswerk stillag. Zie voor de ervaringen met de begeleiding bij het vrijwilligerswerk door de coördinatoren van friend4friend hoofdstuk 2.

3.4 Betekenisvolle momenten

Op de vraag naar betekenisvolle momenten en hoogtepunten komen veel aspecten van friend4friend naar voren. Verschillende deelnemers geven ook meerdere antwoorden op deze vraag. Het onderlinge contact per koppel wordt het meest benoemd, het gaat daarbij om uiteenlopende activiteiten. Nederlandse deelnemers noemen:

‘Uitje naar het strand met de kinderen van Y. Daarnaast vond ik het heel bijzonder dat Y bij mijn doopdienst aanwezig was.’

‘Heel gezellig. Dagje shoppen met M.. Klikte heel goed. Voelde alsof we al jaren vriendinnen waren. Veel gelachen.’

Statushouders vertellen:

‘Leuke vriendin gemaakt.’

‘Het contact met C. was het leukst omdat het niet oppervlakkig was.’

‘Alles samen bespreken’

‘De high tea’ (kennismakingsactiviteit)

Allemaal, maar zeker nieuwkomers, vinden ze de groepsbijeenkomsten van belang. Het gemeenschapsgevoel en gevoel krijgen voor hoe het hoort in een groep in Nederland spelen daarbij een grote rol. Ook de laagdrempeligheid om aan te sluiten, mensen nemen hun vrienden mee, ook als ze pas net in Nederland zijn. Verschillende statushouders roemen de gastvrijheid van friend4friend (ook in contrast met Nederlanders die afstand nemen en discrimineren).

‘... De eerste bijeenkomst, alle jongeren waren open en praatten met elkaar.’

‘Ik vond zowel de startbijeenkomsten als bij De Meerse (theatervoorstelling) heel leuk.’

Ook noemen deelnemers de interactieve theatervoorstelling. Een statushouder vertelt:

‘Het delen van mijn droom met het publiek in P60 en de groepsbijeenkomsten in de buurtkamer.’

Een Nederlandse jongere zegt:

‘De bijeenkomst in De Meerse. De voorstelling was echt een eyeopener, wow, gaat dat zo?’

Het vrijwilligerswerk komt minder prominent naar voren als betekenisvol moment. Van invloed zou kunnen zijn dat veel vrijwilligerswerk voortijdig is gestopt. Daarnaast kiezen deelnemers er bewust voor om via friend4friend vrijwilligerswerk te doen. Het gaat ze dus om meer dan alleen het vrijwilligerswerk, anders hadden ze dit ook via bijvoorbeeld een vrijwilligerscentrale kunnen regelen. Betreffende het vrijwilligerswerk noemen de deelnemers zowel de daadwerkelijke uitvoering als de begeleiding. Een statushouder:

‘Bij het poppodium was de begeleiding heel goed. Alles was duidelijk. Ze waren ook attent tijdens coronatijd.’

Een Nederlandse deelnemer meldt:

‘Het vrijwilligerswerk was ook prima, heb er ook een baan aan overgehouden.’

Ook over de talentontwikkeling zijn de deelnemers positief. Een statushouder zegt:

‘Veel nieuwe taalontwikkeling’

Een Nederlandse deelnemer:

‘Leren van het ondersteunen van een ander, ... spreken in het openbaar tijdens theatervoorstelling.’

Verschillende deelnemers benadrukken dat juist het totaal van friend4friend de betekenis geeft.

‘Eigenlijk vond ik alles wel leuk en leerzaam. Het hele proces. Dat ik A. kon helpen, daar heb ik veel van geleerd. Je leert van friend4friend, ook al heb je dat niet door. Er komt een punt dat je iets voor het eerst meemaakt en een oplossing moet zoeken. Je leert communiceren.’

3.5 Online ervaringen

Zowel de bestaande koppels als de nieuwe koppels, die gestart zijn na de invoering van de coronamaatregelen, hebben ongeveer één keer per week contact, telefonisch of met whatsapp. Deelnemers hebben goede ervaringen met de gesprekken die ze naar aanleiding van de opdrachten voerden. De onderwerpen nodigden uit tot interessante en verdiepende gesprekken, zoals blijkt uit de ervaring van L:

‘De telefoontjes met S. op een zaterdagmiddag. Dat ging toen over filosofie. Over de wereld, zij vertelde wat ze in Nederland heeft meegemaakt. Daar heb ik echt veel van geleerd. Dat hoor je verder nergens. We hadden echt contact en een band.’

Ook is een jonge statushouder geholpen met het schrijven van een sollicitatiebrief (hij is aangenomen).

3.6 Vervolgcontacten van deelnemers

Een ruime meerderheid van de ondervraagde deelnemers, ook via de evaluatieformulieren, heeft het voornemen contact met elkaar te houden. De vorm varieert van regelmatig contact – wekelijks vriendschappelijke afspraken maken om leuke dingen te doen, samen verdergaan met vrijwilligerswerk, helpen bij de start van een nieuwe opleiding – tot incidenteel whatsappen, bellen en zo nu en dan af te spreken. De hbo-student refereert bij deze opdracht ook aan school:

‘D. weet geloof ik niet dat het een opdracht was voor school. Ik heb dus nog niet verteld dat ik stop. Ik wil haar ook niet zomaar laten stikken. Nu hebben we de afspraak dat we elke zondag even bellen, dat houden we er maar in denk ik. Ik vind het ook leuk om contact te hebben met haar.’

Deze deelnemer is dus niet geheel transparant over haar rol en is tevens zoekende naar haar positie. Dit bevestigt eens te meer het belang van aandacht voor de specifieke positie van studenten die voor studiepunten bij friend4friend zijn. Verschillende deelnemers geven aan betrokken te willen blijven bij friend4friend als gemeenschap. Eén deelnemer ziet het professionele online netwerk LinkedIn als hulpmiddel hierbij.

3.7 Verbetersuggesties vanuit de jongeren

Verschillende suggesties van jongeren gaan over het uitbouwen de groepsactiviteiten.

- Meer activiteiten met de hele groep, omdat dit meer mogelijkheden biedt voor contact en vriendschap.
- Gemeenschappelijk vrijwilligerswerk ondernemen. Enerzijds door bijvoorbeeld een whatsappgroep aanmaken waarin vrijwilligersactiviteiten gemeld kunnen worden en waarbij mensen zich kunnen aansluiten. Anderzijds door samen deel te nemen aan de door het Oranjefonds landelijk georganiseerde vrijwilligersactiviteiten als NLdoet. Door de coronamaatregelen, is die dag echter afgelast. Eén van de deelnemers had vanuit de flyer begrepen dat met de groep vrijwilligerswerk doen, een onderdeel van friend4friend was.
- Ook is er de suggestie gedaan vanuit de groepsbijeenkomst deelnemers aan elkaar te koppelen. De jongeren hebben dan meer een beeld van iemand dan in de huidige situatie. Bij het kennismakingspel kunnen mensen elkaar leren kennen en dan kan gekeken worden of het klikt.

Uit alle suggesties spreekt het belang en de verbondenheid met de groep.

3.8 Conclusie

De deelnemers ervaren hun deelname aan friend4friend als waardevol. De contacten met mensen die ze normaal gesproken niet zou ontmoeten, staan daarbij op de voorgrond. Het gaat ze zowel om de individuele contacten als om de groepsbijeenkomsten die ze als zeer gastvrij ervaren. Van belang voor jonge statushouders is de groep als oefensituatie voor de Nederlandse sociale omgang. De verschillende suggesties om de groepsbijeenkomsten uit te bouwen, getuigt van het belang dat de jongeren eraan hechten. Tekenend is ook het betekenisvolle moment van M., de groepsfoto.

De gelegenheid om met taal te oefenen en contacten met Nederlandse jongeren zijn voor de statushouders cruciaal. Nederlandse jongeren zien de contacten met jonge statushouders als verrijking. Het gaat ze daarbij zowel om het leren kennen van andere gebruiken als om het inleven in de positie van nieuwkomers in de Nederlandse samenleving. Het feit dat de deelnemers een half jaar met elkaar optrekken, maakt dat er een band, en soms ook vriendschappen, kunnen ontstaan. Het vrijwilligerswerk heeft, afhankelijk van de aard van de activiteiten, bijgedragen aan het ontwikkelen van verschillende vaardigheden. De interactieve theatervoorstelling was leerzaam en heeft jongeren de gelegenheid gegeven hun dromen in het openbaar uit te spreken.

De noodgedwongen online en telefonische contacten hebben de jonge statushouders verder geholpen met hun taalontwikkeling en zijn als prettig ervaren. Mogelijk kan friend4friend in de toekomst meer gebruikmaken van de expertise van jonge statushouders, zoals hun talenkennis en hun opgedane kennis van de Nederlandse samenleving voor nieuwe statushouders.

Een belangrijke conclusie is dat jongeren juist het geheel van activiteiten en ontmoetingen van friend4friend als betekenisvol ervaren. Blijkbaar vullen de activiteiten elkaar aan, mogelijk versterken ze elkaar en draagt het geheel bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen van friend4friend. Een belangrijk resultaat is dat een substantieel deel van de jongeren contact blijft houden, zowel met elkaar als met friend4friend. De kunstmatige tot stand gekomen ontmoetingen, blijken dus duurzaam te zijn.

4. De meerwaarde van friend4friend

Op basis van de vorige hoofdstukken waar de deelvragen zijn beantwoord, volgt in dit hoofdstuk de beantwoording van de hoofdvraag:

Welke meerwaarde heeft friend4friend als proeftuin maatschappelijke diensttijd voor de betrokken jongeren en wat zijn de werkzame elementen vanuit de organisatie die daaraan bijdragen?

De beantwoording is in paragraaf 4.1 tot 4.6 gestructureerd langs de lijnen van de uitgangspunten van de MDT en friend4friend. In paragraaf 4.7 volgt de algehele conclusie van het evaluatieonderzoek en tot slot worden in paragraaf 4.8 aanbevelingen voor het vervolgtraject van friend4friend gegeven.

4.1 Ontmoeting

De ontmoeting staat centraal bij de ervaringen van de jongeren, zowel de ontmoetingen binnen het koppel als bij de groepsbijeenkomsten. De deelnemers hechten veel waarde aan het feit dat ze met jongeren in contact komen die ze normaal gesproken niet zouden ontmoeten. Omdat de jongeren ten minste een half jaar met elkaar in contact blijven, ontstaan er banden en vriendschappen. Vrijwilligerswerk is een middel tot ontmoeting.

4.2 Talentontwikkeling

Belangrijk bij de talentontwikkeling voor statushouders is het verwerven van taalvaardigheid. Verder benoemen de deelnemers uiteenlopende zaken die ze wilden leren en die ze geleerd hebben. Dit betreft enerzijds aspecten van het vrijwilligerswerk, zoals het lesgeven en het begeleiden van mensen met dementie. Sommigen kiezen voor het verbreden van hun blikveld door in een onbekende sector vrijwilligerswerk te gaan doen, anderen kiezen voor verdieping door activiteiten te ondernemen die aansluiten bij bestaande bezigheden. Anderzijds betreft de talentontwikkeling het omgaan met mensen met een totaal andere achtergrond en positie binnen de maatschappij. Jongeren geven aan dat friend4friend bijgedragen heeft aan hun zelfvertrouwen.

De talentontwikkeling wordt vanuit friend4friend gestuurd door bij de start te vragen naar leervragen en bij de afsluiting naar de reflectie daarop. Gezien het feit dat talentontwikkeling een kernbegrip van de MDT is, zou er in de loop van het traject meer aandacht aan geschonken kunnen worden.

4.3 Maatschappelijke impact

De deelnemers ervaren dat ze iets voor anderen betekenen en vinden dat belangrijk. De diversiteit van het vrijwilligerswerk is voldoende om aan de voorkeur van deelnemers tegemoet te komen. De contacten van de jongeren onderling hebben ook maatschappelijke impact in brede zin. Ze geven aan begrip te ontwikkelen voor de positie en gewoonten van anderen en statushouders krijgen toegang tot de Nederlandse samenleving. De contacten met organisaties geven toegang tot de formele Nederlandse samenleving en dragen zo bij aan integratie van statushouders op maatschappelijk niveau.

4.4 Gelijkwaardigheid en wederkerigheid

Zowel statushouders als Nederlandse deelnemers geven aan dat de uitgangspositie van de beide groepen heel verschillend is. Leren van de Nederlandse taal en toegang verwerven tot de Nederlandse samenleving zijn basisbehoeften voor statushouders om maatschappelijk te kunnen functioneren. Het 'uit je comfortzone treden' van de Nederlandse deelnemers impliceert al een comfortabele positie. Dit maakt dat een gedeelte van de wederkerigheid ongelijkvormig is. Statushouders krijgen meer toegang tot de Nederlandse samenleving en Nederlandse deelnemers leren over de achtergronden van statushouders; beiden ondernemen zinvolle activiteiten en ontwikkelen vaardigheden die zij belangrijk vinden. Bij de uitgangspositie is er sprake van 'erkende ongelijkheid'. Het is belangrijk dat daar oog voor is, omdat er anders een schijn gelijkheid kan ontstaan, met mogelijk irreële verwachtingen van elkaar.

Bij het vrijwilligerswerk is er gelijkvormige wederkerigheid: de koppels bieden een gelijkwaardige bijdrage en zijn samen van betekenis voor anderen. Ook relationeel gezien is er sprake van gelijkvormige wederkerigheid en gelijkwaardigheid. Tekenend daarvoor zijn dat zowel Nederlandse jongeren als jonge statushouders spreken over vriendschap en elkaar partner noemen.

4.5 De bijdrage aan de ontwikkeling van veerkracht

Friend4friend draagt op de volgende manieren bij aan de ontwikkeling van veerkracht van de deelnemende jongeren.

1. Toegang tot een gemeenschap die tot steun is

Deelnemers ervaren friend4friend als een steunende gemeenschap, zowel in het contact binnen de koppels als in de groepsbijeenkomsten. De jongeren geven aan vriendschappen ontwikkeld te hebben. Voor statushouders is dit veelal de eerste vriendschap met Nederlandse jongeren. Statushouders benoemen ook de gastvrijheid van friend4friend.

2. Een gewenste persoonlijke identiteit ontwikkelen

De omgang met leeftijdsgenoten biedt mogelijkheden zich te ontwikkelen. Door friend4friend leren jongeren waarden en normen uit andere culturen. Dit verruimt hun blik en geeft mogelijkheden om op hun eigen waarden en normen te reflecteren.

3. Kracht en controle ervaren

Deelnemers kunnen kiezen welke vorm van vrijwilligerswerk ze gaan uitvoeren. Tijdens de bijeenkomsten wordt standaard uitgewisseld en gevraagd naar meningen en suggesties voor friend4friend. Door het reflecteren en bespreken van actuele thema's tijdens de groepsbijeenkomsten, worden mensen sterker in het verwoorden van hun mening. Binnen het vrijwilligerswerk ervaren deelnemers ook dat er naar hen geluisterd wordt. De evaluatiebijeenkomsten zijn geheel gericht op de mening van de jongeren en hun adviezen worden opgevolgd.

4. Sociale rechtvaardigheid voelen

De jongeren ervaren dat ze zinvol werk doen, zowel door het vrijwilligerswerk als bij friend4friend. Hierdoor voelen ze zich waardevol in de gemeenschap. Nederlandse jongeren worden zich bewust van de positie van statushouders, het buitengesloten zijn en discriminatie ervaren. Statushouders voelen zich vrij zaken als discriminatie en uitsluiting bespreekbaar te maken. De deelnemers ontwikkelen hierdoor een bewustzijn voor sociale (on)gelijkheid. Het samen optrekken van Nederlandse jongeren en jonge statushouders, maakt dat ze met elkaar op basis van sociale gelijkheid een groep vormen.

5. Toegang tot materiële bronnen hebben

Friend4friend vergroot het netwerk van de jongeren. Bij een Nederlandse deelnemer heeft friend4friend invloed gehad op het vinden van een baan. Een statushouder is geholpen bij het schrijven van een sollicitatiebrief op basis waarvan hij is aangenomen.

Door de theatervoorstelling *The Bright Side of Life* zijn deelnemers in contact gekomen met personen die hen verder kunnen helpen bij het verwezenlijken van hun dromen.

6. Cohesie met anderen ervaren

Deelnemers ervaren friend4friend als een gastvrije gemeenschap.

7. Hechten aan culturele tradities

In het contact binnen het koppel en in de groep is aandacht voor culturele tradities. Deelnemers benoemen de wederzijdse belangstelling en het wederzijdse respect.

4.6 Werkzame elementen bij werving, matching en begeleiding

Tijdens de looptijd van friend4friend zijn de coördinatoren succesvol geweest in het opbouwen van een breed en divers netwerk voor de werving van deelnemers en vrijwilligersplekken. De naamsbekendheid is nu zodanig dat andere organisaties friend4friend benaderen voor vrijwilligers voor hun activiteiten of om deelnemers aan te melden. Vanuit onderwijsorganisaties komen uitnodigingen om voorlichting aan studenten te geven over deelname aan friend4friend. Door de diversiteit van de wervingskanalen en wervingsmethoden, heeft friend4friend een zeer gemêleerde deelnemersgroep opgebouwd. Aandachtspunt is de afhankelijkheid van de bereidheid tot samenwerken van de individuele contactpersonen.

Deelnemers zijn zeer tevreden over de begeleiding vanuit friend4friend. Op basis van de feedback van de deelnemers kan geconcludeerd worden dat de coördinatoren de juiste toon en een juist evenwicht gevonden hebben tussen sturing en ruimte geven voor eigen initiatief van de deelnemers. Het totaal aan faciliterende activiteiten vormt een samenhangend pakket dat jongeren in staat stelt betekenisvolle ervaringen op te doen.

4.7 Conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat de grootste meerwaarde van friend4friend als proeftuin maatschappelijke diensttijd gelegen is in de ontwikkeling van een gastvrije gemeenschap waar jongeren met een grote diversiteit aan achtergronden elkaar kunnen ontmoeten. Het creëren van formele en informele ontmoetingsmomenten van mensen die elkaar normaal gesproken niet tegen zouden komen, heeft zijn vruchten afgeworpen.

Voor statushouders is dit veelal de eerste gelegenheid om in contact te komen met Nederlandse jongeren. Zij ervaren dit als zeer waardevol, het versterkt hun zelfvertrouwen en maakt dat ze zich meer thuis voelen in Nederland. Nederlandse jongeren vinden het waardevol om in contact te komen met statushouders. Daarbij speelt het inleven in de positie van nieuwkomers in de Nederlandse samenleving een grote rol. Een bevestiging van het feit dat er betekenisvolle relaties zijn ontstaan, is dat zowel jonge statushouders als Nederlandse jongeren spreken over vriendschap met hun buddy. Naast de individuele contacten hechten de jongeren waarde aan de groepsbijeenkomsten: voor jonge statushouders bieden ze een oefensituatie voor de Nederlandse sociale omgang en voor alle deelnemers vormen ze een belangrijke ontmoetingsplaats.

Door het vrijwilligerswerk zijn mensen in contact gekomen met organisaties waardoor zij hun netwerk hebben vergroot, de gelegenheid hebben gekregen hun talenten te ontwikkelen en van betekenis te kunnen zijn voor de samenleving. Statushouders hebben geoefend met de Nederlandse taal op een manier die tevens aantrekkelijk was voor Nederlandse deelnemers. Er zijn duurzame relaties ontstaan, een deel van de contacten tussen de deelnemers loopt na de beëindiging van de maatschappelijke diensttijd door. Het leren – de talentontwikkeling – heeft veelal impliciet plaatsgevonden. Alleen bij de start en bij de evaluatie is er expliciet aandacht voor geweest.

4.8 Aanbevelingen

Uit ons onderzoek hebben we aanbevelingen kunnen destilleren voor verdere ontwikkeling van friend4friend in de vervolprojecten.

- Door de warme contacten met sleutelpersonen van relevante organisaties is de basis voor de samenwerking gelegd. De volgende stap is het investeren op organisatieniveau om zo de duurzaamheid van de relaties te borgen.
- Aandacht voor de positie van studenten die in het kader van hun opleiding betrokken zijn bij friend4friend. Bij hun motivatie voor deelname speelt ook de beloning in studiepunten mee. Tevens kunnen er aanvullende opdrachten vanuit de opleiding zijn. Dit zou van invloed kunnen zijn op de wijze van deelname aan friend4friend. Het is belangrijk dit vanuit friend4friend bespreekbaar te maken en studenten uit te nodigen om hier transparant over te zijn. Dit om valse verwachtingen te voorkomen.
- Uitgaande van de kernpunten van de MDT is het advies om het leren als onderdeel van de talentontwikkeling meer te expliciteren. Naast de bespreking van de leerwensen bij aanvang en de reflectie daarop bij de afsluiting van het traject, kan dit door reflectie en andere werkvormen tijdens de groepsbijeenkomsten gerealiseerd worden.
- Statushouders hebben specifieke capaciteiten die ze graag willen inzetten voor friend4friend en voor de samenleving. Het advies is om hier alert op te zijn en van dit aanbod gebruik te maken.
- Hoewel het toeleiden naar de arbeidsmarkt geen doel van friend4friend is, is de aanbeveling om wel sensitief te zijn voor mogelijkheden in deze richting. Mogelijk kan het vrijwilligerswerk een opstap zijn naar een wenselijke betaalde functie. In de zorg zijn veel vacatures en verschillende deelnemers van friend4friend doen vrijwilligerswerk in de zorg. Het zou zonde zijn om mogelijkheden in die richting voorbij te laten gaan.
- Het uitgangspunt van een koppel is op dit moment dat het uit twee personen bestaat. Het advies is om hier flexibel mee op te gaan en indien gewenst ook drietallen of groepjes te vormen. Daarnaast kan incidenteel in lossere, grotere verbanden vrijwilligerswerk gedaan worden.
- Vanuit de deelnemers zijn verschillende suggesties gekomen voor de inrichting en het uitbouwen van de groepsbijeenkomsten. Het advies is deze suggesties van de jongeren mee te nemen bij het vormgeven van bijeenkomsten.
- Aansluitend op deze aanbeveling is het verder ontwikkelen van de 'friend4friend gemeenschap' waarin oud deelnemers ook een rol hebben. Mogelijk kan dit eveneens in de groepsbijeenkomsten en is LinkedIn mogelijk een goed communicatiemedium daarbij.

Literatuur

De Senerpoint Domis, P., Richards, B., Stuurman, M., & Broerssen, M (2015). *Ondernemen in je eigen toekomst*. Utrecht: New Dutch Connections.

Komter, A. (2003). *Solidariteit als gift: sociale banden en sociale uitsluiting*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Linders, L. (2010). *De betekenis van nabijheid. Een onderzoek naar informele zorg in een volksbuurt*. Tilburg: University Tilburg.

OSMA. Geraadpleegd 1 op september 2020, van <https://www.oecumenischplatformnh.nl>.

Rutgers, E., Streege, N, van der, & Gommans, T. (2020). *Een ontdekkingsreis naar de beste versie van MDT. Onderzoeksrapport Maatschappelijke diensttijd*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Ungar, M., Liebenberg, L., Armstrong, M., Dudding, P., & Van de Vijver, F. (2013). *Patterns of Psychosocial Service Use: Individual and Contextual Risk factors, and Resilience among Adolescents Using Multiple Services. - Child Abuse and Neglect*.

Van der Tier, M., & Potting, M. (2015). *Een maatje voor iedereen? Een wetenschappelijke basis onder de methode maatjesproject*. Utrecht: Movisie.

Van Regenmortel, T. (2008). *Zwanger van empowerment. Een uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg*. Tilburg: Fontys Hogeschool Sociale Studies.

ZonMw (2020). *Subsidieoproep: Ronde 4b - MDT groeit naar een landelijk dekkend netwerk*. Geraadpleegd op 1 september 2020, van <https://www.zonmw.nl/nl/subsidies/openstaande-subsidieoproepen/detail/item/ronde-4b-mdt-groeit-naar-een-landelijk-dekkend-netwerk> .

ZonMw (2020). *Een ontdekkingsreis naar de beste versie van MDT Onderzoeksrapport Maatschappelijke diensttijd*. Geraadpleegd op 1 november 2020 van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/02/een-ontdekkingsreis-naar-de-beste-versie-van-mdt>.

Bijlage 1:

Organisaties waarmee contact is gelegd

Contacten Haarlemmermeer

Platform Vluchtelingen

Stichting Maatschappelijke Ondersteuning Migranten (SMOM)

De stichting is een maatschappelijk gerichte organisatie met als doel om allochtone en autochtone mensen bij elkaar te brengen voor sociale activiteiten.

Crosspoint

Kerk in Getsewoud, een nieuwbouwwijk van Nieuw-Vennep. House of Joy is een activiteit van Crosspoint waar mensen uit allerlei landen elkaar ontmoeten.

Vluchtelingenwerk

Stichting Amalia

De stichting zet zich in voor de integratie van Syrische en Arabische vrouwen.

Welzijnsorganisatie Meerwaarde

Vrijwilligerscentrale Haarlemmermeer; Haarlemmermeer Voor Elkaar; Jongerenwerk; Sociaal Makelaars

---

Gemeente Haarlemmermeer

Haarlemmermeerse Maatjes

Taalhuis Haarlemmermeer

Inburgeringbureaus

Voetbalclub Uno

Maatvast

Jongerenwerk

Protestantse Gemeente Hoofddorp met jongerenwerk

Vluchtelingenwerk Zwanenburg

Vrolijk Vuur

Koor Johannes de Doper Parochie

ROC van Amsterdam

Pier-K

Centrum voor kunst en cultuur

Poppodium Ducker

Hogeschool Inholland

Sportservice Haarlemmermeer

Bijlage 1: Organisaties waarmee contact is gelegd

Kerkelijke jongerengroep Contrast

Camelot Europe

Huisvesting studenten en statushouders

Stal op de Kaag

Bezinningscentrum

De Horizon Zorgcentrum

Rotary

Jeugdland

Sport- en spelactiviteiten kinderen

Woningcoöperatie Ymere

Li Salaam

Geeft hulp bij het leren van de Nederlandse taal en het leggen van sociale contacten. Is van oorsprong een Marokkaanse organisatie.

Johannes De Doper Parochie

Raad van Kerken Hoofddorp

Gereformeerde Jongeren Vereniging, De Rank, Nieuw-Vennep

Hoofdvaart College

MBO College Airport

Contacten Amstelveen/ Aalsmeer

Brentano Zorgcentrum en dagbesteding

Taalhuis

Voorleesexpress

Rooms Katholieke kerk Amstelveen, jongerengroep en koor.

Oosterkerk

Protestantse Kerk Nederland

Aalsmeer over Hoop

Netwerk van Syrische vluchtelingen

Platform Geloof, Hoop & Jeugd Aalsmeer

Vluchtelingenwerk Amstelland

Bijlage 1: Organisaties waarmee contact is gelegd

Paaskerk

Protestantse Kerk Nederland

Netwerkbijeenkomst Keizer Karelpark Amstelveen

Amstelveen Sport|

Welzijnsorganisatie Participe

Roads
Dagbesteding voor mensen met een psychiatrische achtergrond

Protestantse Gemeente Amstelveen - Buitenveldert
Jongerenwerk

We Come Together
Ontmoeting tussen inwoners van Amstelveen en nieuwkomers

Stichting Amstelveense Kunst Belangen (SAKB)

Vrijwilligerscentrale Amstelland/Amstelveen Voor Elkaar

Jongerenwerk Aalsmeer

CAMA gemeente Aalsmeer

Evangelische gemeenschap

Klankbordgroep Vluchtelingenwerk Amstelland

Eritrese orthodoxe kerk (Buitenveldert)

Jongerenwerk Amstelveen

Raad van Kerken Amstelveen-Buitenveldert

Hogeschool Inholland

NOVA College

NewBees
Bereidt nieuwkomers voor op een baan

Maatvast (Your Move)

MDT project

Scholen

Jeugdbrandweer

Gemeente Amstelveen

Werkplein Amstelveen

Bijlage 1: Organisaties waarmee contact is gelegd

Levend Evangelie Gemeente Aalsmeer

Internationale School Amsterdam (ISA)

Vrije Universiteit

Start Solutions

Uitwisseling buurtbewoners en nieuwkomers

XRDS kerk

Internationale kerk

Lionsclub

Rotary

Overleg de trekkers Taalpunten Amstelland: Werkplein, de Buurtkamer St. Lezen & Schrijven, bibliotheek Amstelland, wijkcoach De Meent, ROCvA of Toptaal, gemeente Uithoorn en Taalhuis Uithoorn.

Humanitas Amstelland

Bijlage 2:

Eindevaluatieformulier deelnemers friend4friend

1. Hoe heb jij het onderlinge contact met je buddy ervaren? Wat ging goed en wat vormde een uitdaging?
2. Hoe vaak hadden jullie contact? In welke taal? En lukte het om elkaar te verstaan en het Nederlands te oefenen?
3. Welke activiteiten hebben jullie ondernomen?
4. Hoe verliep het vrijwilligerswerk dat jullie samen hebben gedaan? Wat ging goed en wat kon beter?
5. Wat vond je positief aan de bijeenkomsten die door friend4friend zijn georganiseerd? Welke tip heb je voor ons?
6. Hoe heb je de begeleiding vanuit friend4friend ervaren?
7. Hoe heb je de begeleiding vanuit de vrijwilligersplek ervaren?
8. Wat was jouw hoogtepunt/ leukste moment tijdens je friend4friend tijd?
9. Wat heeft friend4friend jou opgeleverd? (eens/ neutraal/ oneens)

Mijn zelfvertrouwen is gegroeid	
Het staat goed op mijn CV	
Ik heb nieuwe interessante mensen leren kennen	
Ik heb mijn perspectief op de wereld verbreed	
Ik weet beter wat ik wil met mijn leven & ben gegroeid in de vaardigheden die daarvoor nodig zijn	
Ik ben dankbaar voor de bijdrage die ik kon leveren aan het welzijn van een ander	
Anders, namelijk	

10. Welke vaardigheden – zie leerdoelen – heb je geoefend? Ofwel: **Wat heb je tijdens friend4friend geleerd?**
Wat blijft je bij uit de periode waarin je meegedaan hebt met friend4friend? (Hier terugkijken op geformuleerde leerdoelen uit het intakegesprek)
11. Hoe gaat jullie contact eruitzien nu friend4friend voor jullie stopt?
12. Op welke manier wil je nog blijven deelnemen aan activiteiten van de friend4friend community?
13. Zijn er nog dingen die niet besproken zijn?
14. Nog een Tip en een Top?